

Ráday Eszter és Ráday Pál könyvei Esztergomban és Szegeden. Gróf Teleki Lászlóné Ráday Eszter, illetve édesapja Ráday Pál könyvtárával sokan régóta foglalkoznak.¹ Könyveik az Erdélyi Múzeum Könyvtárába és a Református Székely Mikó Kollégiumba kerültek. Újabb adaléku szolgálat Ráday Eszter könyvtárához az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtárban most megtalált négy kötet, illetve az ötödik a szegedi Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár tulajdonában lévő. Mielőtt a Csikós Júlia által készített katalógusba „illeszteném” a megtalált tételeket, egy kitérőt tennék. A kötetekben semmi sem utalt arra, hogyan és mikor kerülhettek a Bibliothecába. Somogyi Károly magánkönyvtárát 1881-ben Szegednek ajánlotta fel, köteteinek egy részét az esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár duplumai közül vásárolta.² Feltételezve, hogy a szegedi Ráday-kötetet Somogyi Károly vásárolta Esztergomból, így a vásárlás dátuma 1859 és 1881 között volt. Ezt támasztja alá *Az Erdélyi Múzeumi Könyvtár többszörös példányainak jegyzéke* című³ 1877-ben Kolozsvárt megjelent lajstrom, melyben több olyan kötetet is sikerült azonosítani, ami korábban Ráday Eszter tulajdona volt, s jelenleg az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtárban,⁴ illetve Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtárban vagy bármely a Sipos Gábor által felsorolt bibliotékában található.⁵ Az Erdélyi Múzeum Könyvtárának rendezésekor helyhiány miatt a duplumokat (sokszor hiányos példányok) különválasztották, elcserélték.⁶

Csikós (44). sz.⁷ tétele: „Thaddeus, Johannes; Debreczeni S. János. Conciliatorium Biblicum, az az Az egész Sz. írásban, ugy mint az Oh és Uj Testamentomban egy mással ellenkezni láttató

¹ BALÁZS László, *A Ráday család és könyvtára, A Ráday Gyűjtemény Évkönyve, VI*, 1989, 135–143; BORVÖLGYI Györgyi, *Ráday Pál (1677–1733) könyvtára*, Bp., Országos Széchényi Könyvtár, 2004 (*A Kárpát-medence kora újkori könyvtárai, VII*); CSIKÓS Júlia, *Adalékok Ráday Eszter könyvtárának rekonstrukciójához, Acta siculica, A Székely Nemzeti Múzeum évkönyve 2012–2013*, Sepsiszentgyörgy, Székely Nemzeti Múzeum, 2013, 443–474.

² KÖRMENDY Kinga, *Az esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár, a ferences rendház és a Babits Mihály Városi Könyvtár állományának történeti áttekintése = Magyar Könyvszemle*, 1991, 36.

³ *Az Erdélyi Múzeumi Könyvtár többszörös példányainak jegyzéke*, Kolozsvár, Stein, 1877. – Itt szeretném megjegyezni, hogy az 1873-ban megjelent jegyzékben az alább felsorolt kötetekből három azonosítható, ezért az 1877-est vettem alapul. Papp Andrea segítségét most is köszönöm.

⁴ Itt szeretném megjegyezni, hogy több olyan kötet is szerepel a duplum jegyzékben, amely az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár tulajdonában van, de nem Ráday Eszteré volt. Szerepel bennük az Erdélyi Múzeum Könyvtár bélyegzője. Katalógusunkban ezek a tételek megtalálhatók.

⁵ „A sokfelől gyűlt könyvanyag rendezésének első lépését a duplumok különválasztása jelentette. Ezeket aztán az erdélyi kollégiumi könyvtárakkal, a debreceni református kollégiummal, az egri érseki könyvtárral, a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárával, a Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtárával (mai nevén Országos Széchényi Könyvtár) kialakított cserekapcsolatok révén hasznosították az állomány gyarapítására. Élénkítette e kapcsolatokat a fölszempéldányok nyomtatott jegyzéke, amely kétszer[!] is megjelent Szabó Károly összeállításában.” SÍPOS Gábor, *Az Erdélyi Múzeum-Egyesület könyvtára, 1859–1950 = Könyvtári figyelő*, 4(2009), 710–711. – Megjegyzendő az OSZK katalógusa szerint a jegyzéket négyszer adták ki (1863, 1867, 1873, 1877). Itt hívnám fel a figyelmet a Tiszántúli Református Egházkerületi és Kollégiumi Nagykönyvtárának két Révay Pál possessorbejegyzésű kötetére, melyek szintén szerepelnek az 1877-es duplum jegyzékben (401., és 1316. tétel). Ezúton is köszönöm Oláh Róbert segítségét.

⁶ SÍPOS Gábor, *Az Erdélyi Múzeum-Egyesület könyvtára, 1859–1950*, 710–718; illetve SÍPOS Gábor, *Az Erdélyi Múzeum-Egyesület könyvtárának története = Az Erdélyi Múzeum-Egyesület gyűjteményei* (szerk. Sipos Gábor), Kolozsvár, EME, 2009, 11–68.

⁷ CSIKÓS Júlia katalógusának sorrendjében ismertetem Ráday Eszter most megtalált köteteit.

helyeknek össze való békéltetések, avagy megh egyeztetések. Ultrájectumban, 1658, Waesberge Janos által, 12r.

RMK I. 937.

A geryeszegi katalógusban II/90.⁷⁸

Az Erdélyi Múzeumi Könyvtár többszörös példányainak jegyzéke, 370. sz.

A gerincen a G.R.E. monogram.

Jelzete: Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár I.H.IV.6.

Csikós (75). sz. tétele duplán kivétel, hisz Ráday Eszter könyvein lévő monogram majdnem minden esetben a G.R.E. Egyetlen egy kivételt, G.E.R. monogramos kötetet⁹ ismert eddig a szakirodalom. Az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár RMK-i között egy újabb bukkant fel, amely azért is érdekes, mert ez egy duplum kötet.

„Hegyesi István (Boros-Jenei), Kegyeseknek Nagy Titka, A menyébéli amaz Három Tanubizansagoknak, Atyanak, Fiunak, Szent Leleknek Egy örök Istenségéről

Kolozsváratt, Némethi Mihály által, 1686, 8r.

RMK I. 1352.⁷¹⁰

Az esztergomi duplum példány adatai:

A geryeszegi jelzete: 144.

Az Erdélyi Múzeumi Könyvtár többszörös példányainak jegyzéke, 820. sz.¹¹

A gerincen G.E.R. monogram, a címlapon possesor-bejegyzés: Ex Libris P. Ráday m[anu] p[ropria].

Jelzete: Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár I.H.III.22.

Megjegyzés: 2000-ben Gönczi Péter restaurálta. Szerencsére nemcsak a gerincet sikerült megmentenie, hanem a gerincen lévő régi papírljelzetet is.

Csikós (108.) sz. tétele: „Keresztyén Tudomány rövid Summája, melly a Tartzali és Tordai Gyűlésekben iratott. 8. részben Patak. 1655.

Compendium Doctrinae Christianae. A keresztyéni tudománnak Rövid Summája. Patakini, 1655, Georgius Renius, 8r.⁷¹²

RMK I. 903

A gerincen: [G.E.]R., possessorbejegyzése: Ex libris Pauli Ráday¹³

Az Erdélyi Múzeumi Könyvtár többszörös példányainak jegyzéke, 368. sz.¹⁴

Jelzete: Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár Inc. 182

A Magyar Országos Közös Katalógus Régi Nyomatványok (MOKKA-R) OPAC-jában kerestem Ráday köteteket. A szegedi Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtárban őrzött *Compendium doctrinae christianae* című kötetnél is felvetődött, hogy a gerincén fellelhető-e a G.E.R. vagy a gyakoribb G.R.E. monogram.¹⁵ Habár a papírljelzetet több Ráday-kötethez hasonlóan a monogramra ragasztották, de a jelzet már majdnem teljesen leesett, így láthatóvá vált Ráday Eszter monogramjának

⁸ CSIKÓS 2013, i. m. 452.

⁹ CZEGLÉDI István, *Az országok romlasarul irot könyvnek Első Resze*, Cassan, nyomtatottt Severinus Marcus által, 1659. CSIKÓS 2013, i. m. nro. (32)., 450.

¹⁰ CSIKÓS 2013, i. m. 454.

¹¹ *Az Erdélyi Múzeumi Könyvtár többszörös példányainak jegyzéke*, Kolozsvár, Stein, 1873, 638. sz.

¹² CSIKÓS 2013, i. m. 457.

¹³ A kötetten két jelzet is szerepelt, a gerinc alsó felén lévő jelzetnek csak a nyomai láthatók.

¹⁴ *Az Erdélyi Múzeumi Könyvtár többszörös példányainak jegyzéke*, Kolozsvár, Stein, 1873, 806. sz.

¹⁵ A Szegeden lévő Ráday Pál bejegyzésről Hevesi Andrea könyvtárost kérdeztem, szíves segítségét ezúton is köszönöm.

a vége. Somogyi Károly az esztergomi Bibliothecából vehette ezt a kötetet, az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtárban ugyanennek a kiadásnak I.H.III.15 a jelzete (analógia a lábjegyzetben).¹⁶

Csikós (172.) sz. tétele: „Páriz Ferencz (Pápai). Pax Aulae. Kolosváratt, 1669[recte: 1696], M.-Tótfalusi K. Miklós, 12r.

RMK I. 1488., BORVÖLGYI 159.

A geryeszegi katalógusban II/191.”¹⁷

Az Erdélyi Múzeumi Könyvtár többszörös példányainak jegyzéke, 1558. sz.¹⁸

Jelzete: Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár I.H.IV.13.

Possessorbejegyzése: „...Nagy reménségű iffju Úrnak, Tekint. N. Teleki László Kedves jó Uramnak ajándékozásából vöttem. 1696. die 9. Maji, Bécsben Való K. Pataki István p. t. Minister Aulae Telekianae”

Megjegyzés: gerincén szerepel a 191-es geryeszegi jelzet. Gerince két helyen is sérült.¹⁹

Csikós (149.) sz. tétele: „Margitai Péter. Az mindennapi könyörgő imadsagnak magyrazattya, mellyet rövid Praedikatiokra osztot. Debreczenben, 1624, Rheda Peter, 8r.

RMK I. 538.

A geryeszegi katalógusban II/253.”²⁰ A Bibliotheca példányának jelzete: 260[!]²¹

Az Erdélyi Múzeumi Könyvtár többszörös példányainak jegyzéke, 1296. sz. „czimlevele kéz-irattal pótolva”²²

Jelzete: Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár I.H.III.23.

Possessorbejegyzése: S. Bertalan Andrási; Joannis Wásárhelyi 1745 Sum, non ero

Megjegyzés: Hiányos példány. A címlapot kézírással pótolva. Terjedelme: [14], 166 [recte: 167] p. A)(8 levél hiányzik.

Csikós Júlia Ráday Eszter könyvkatalógusának azonosítatlan tételei – az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtárhoz hasonlóan – többek között a Sipos Gábor által felsorolt könyvtárakban²³ lappanghatnak.

M. HORVÁTH MÁRIA

¹⁶ M. HORVÁTH Mária, *Pázmány Péter pozsonyi magánkönyvtárának újabb tizenhárom kötet* = *Magyar Könyvszemle*, 132(2016), 479–489.

¹⁷ CSIKÓS 2013, i. m. 463. – A leírás folytatása: „Az Erdélyi Múzeum Könyvtárának példányát (jelzet: BMV 9121) újrakötötték, semmi jel nem utal arra, hogy a Ráday családé lett volna. Mivel a geryeszegi katalógusban szerepel. és[!] be is jelölték, hogy az Erdélyi Múzeumba került a kötet, több mint bizonyos, hogy a Ráday Eszter példányáról van szó.” Csikós Júlia a tanulmány elején többek között erről a kötetről is azt írja, hogy habár ugyanez a kiadás megtalálható „az Erdélyi Múzeum Könyvtárában, de mivel kötésük vagy új, vagy sérült, vagy javított, nem állapítható meg Ráday Eszter tulajdonosi volta.” CSIKÓS 2013, i. m. 447.

¹⁸ *Az Erdélyi Múzeumi Könyvtár többszörös példányainak jegyzéke*, Kolozsvár, Stein, 1873, 1184. sz.

¹⁹ Feltételezem, hogy a szerzőt, címet és a nyomtatás évét valamint a monogramot tartalmazó címkét távolították el a kötetről.

²⁰ CSIKÓS 2013, i. m. 460–461.

²¹ A jelzet írása, a jelzethez használt papír megegyezik a többi általam látott geryeszegi jelzettel. A gerinc felső részén egy másik jelzet nyomai láthatók. Kötése félbőr.

²² *Az Erdélyi Múzeumi Könyvtár többszörös példányainak jegyzéke*, 53.

²³ SÍPOS Gábor, *Az Erdélyi Múzeum-Egyesület könyvtára, 1859–1950*, 710–711.